

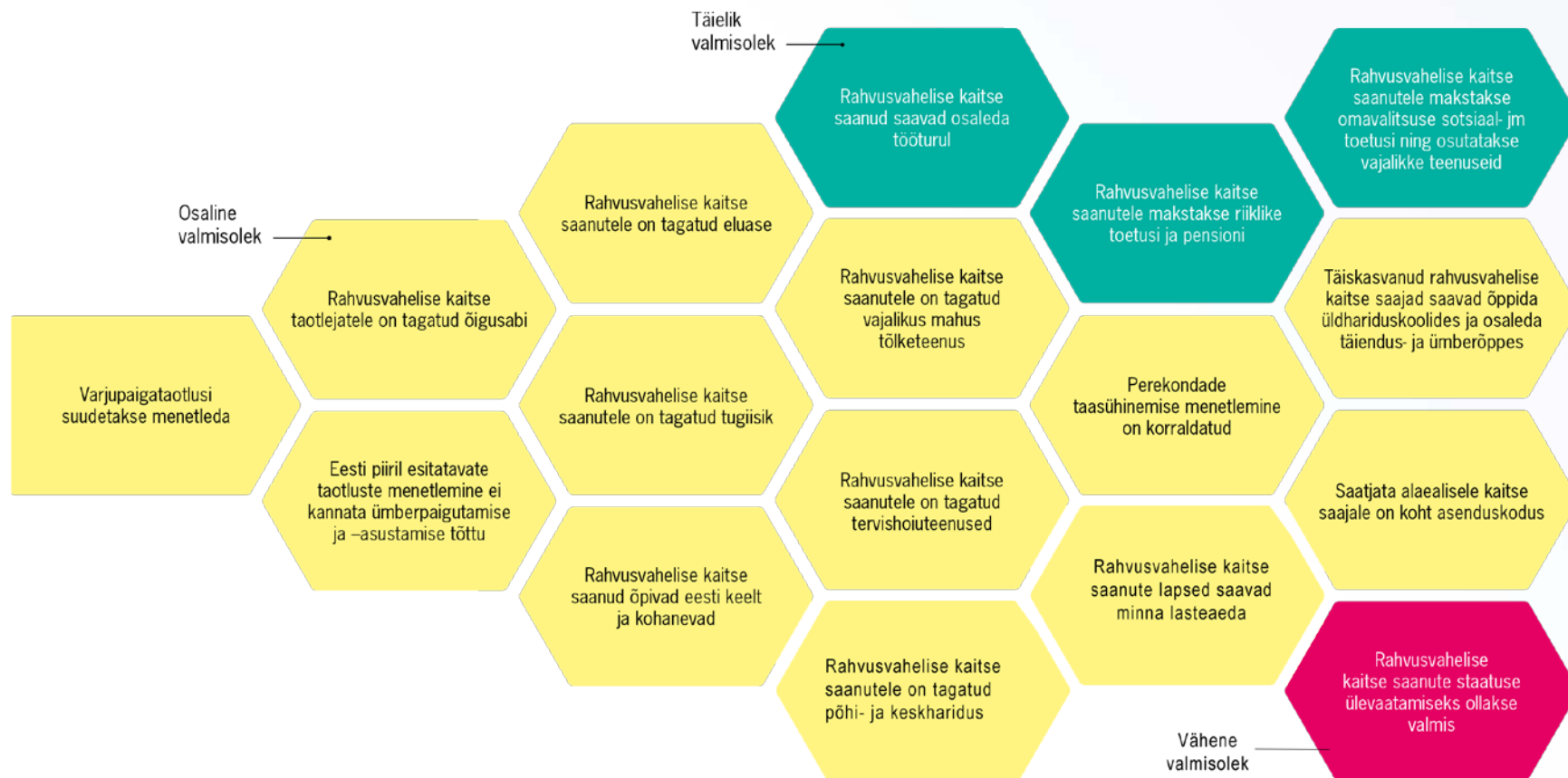
Riigi ja kohalike omavalitsuste valmisolek võtta vastu rahvusvahelise kaitse taotlejaid ja saanuid

Tarmo Olgo
Tulemusauditi osakonna peakontrolör
19.1.2016

Auditi eesmärk

- Kas riik ja kohalikud omavalitsused on valmis võtma ELi rändekava alusel vastu kuni 550 ümberpaigutatavat ja ümberasustatavat?
- Kas ebapiisava valmisoleku korral on selge, kes ja mida peab tegema ning on ette nähtud raha puuduse kõrvaldamiseks?
- Kas riigil on pikaajaline plaan rändega seotud probleemide kompleksseks lahendamiseks?

Valmisolek 550 kaitse saanu vastuvõtmiseks

Eestil on täielik valmisolek

- Aidata kaitse saanutel töötukassa abiga hõivesse siseneda.
- Maksta kaitse saanutele omavalitsuse pakutavaid toetusi ja teenuseid nagu ülejäänud Eesti elanikele.
- Maksta kaitse saanutele riiklikke toetusi ja pensioneid nagu ülejäänud Eesti elanikele.

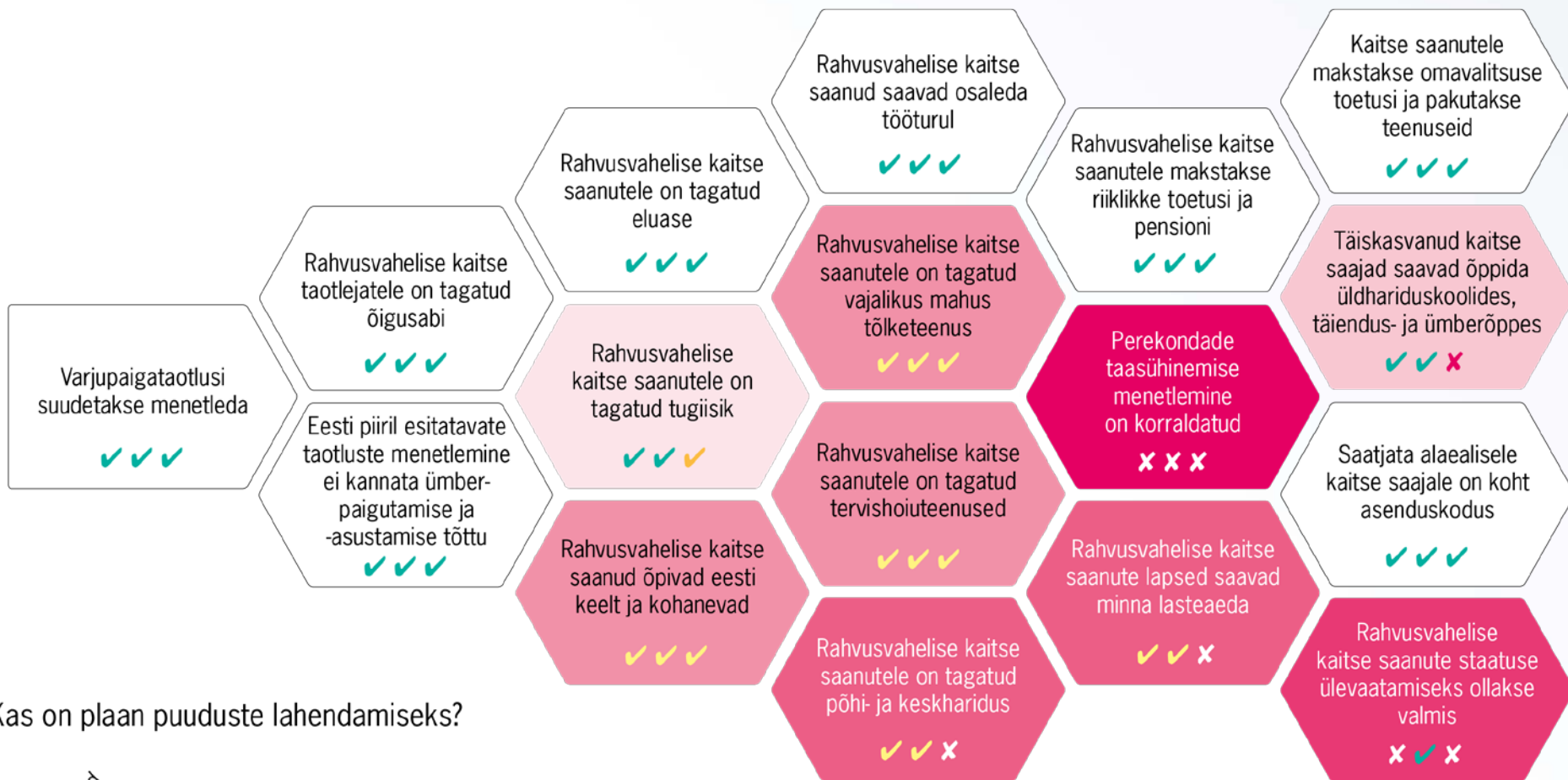
Eesti valmisolek on vähene

- Võimekuse puhul tagada kaitse saanute staatuse ülevaatamine.

Ümberasustamise ja -paigutamise tegevuskava

- 08.10.2015 kinnitas valitsus 550 kaitse saanu sujuvaks vastuvõtmiseks tegevuskava, mis näeb ette tegevused valmisoleku oluliseks parandamiseks.
- Jätakuvalt ei ole kinnitatud tegevuskava detailset rahastamisplaani.
- Tegevuskava ei asenda pikaajalist poliitikat ja tegevusplaani ega lahenda kõiki probleeme.

Plaan puuduste lahendamiseks

Kas on plaan puuduste lahendamiseks?

✓ 1. Tegevused
✓ 2. Raha
✓ 3. Tähtajad

→

✓ Jah
✓ Osaliselt
✗ Ei

Riigikontrolli hinnang

- Oluliselt vajab edasiarendamist riigi ja kohalike omavalitsuste võimekus võtta vastu rahvusvahelise kaitse taotlejaid ja saanuid ning neid ühiskonda lõimida.
- Välja on vaja töötada pikaajaline ja süsteemne rahvusvahelist kaitset vajavaid isikuid puudutav poliitika koos tegevuskavaga ning tagada selle elluviimiseks piisavalt inimesi ja raha.

Tegevused, mille täitmine on tagatud

- Õigusabi
- Eluase
- Saatjata alaealisele asenduskodu
- Kaitse saanute osalemine tööturul
- Riiklikud toetused ja pensionid
- KOV toetused ja teenused
- Tugiisiku teenused
- Täiskasvanute kaitse saanutel võimalus õppida ja omandada kutse

**Tegevused, millele riik peab pöörama
täiendavat tähelepanu**

Valmisolek menetleda varjupaigataotlusi

- PPA on lisaressursside saamisel valmis tegelema 550 varjupaigataotlejaga väljaspool Eestit.
- Probleemid võivad tekkida, kui 550 varjupaigataotlejaga tuleb tegeleda Eestis ja/või kui piirile tuleb rohkem kui 300 varjupaigataotlejat.
- Kreekaga ei ole sõlmitud ühisavaldust.

Laste erivajadused koolides ja lasteaedades

- Kooli- ja lasteaiatöötajatel puudub vajalik ettevalmistus, et töötada teisest kultuuriruumist pärit lastega.
- Pagulastega tegelemiseks on vaja arvestada kultuuriliste ja olustikuliste eripäradega (kriisipiirkonnad).
- HTM plaanib pakkuda õpilaste nõustamist, rahastada 400 € ulatuses laste keeleõpet ning koolitada kooliperet.

Perekondade taasühinemine ja kaitse staatuse ülevaatamine

- Kaitse andmisega kaasneb 1–3 aasta pärast kohustus üle vaadata kaitse saanu staatus.
- Puudub plaan juhuks, kui Eesti ei saa täisperesid ja orbe.
→ Ka teised riigid eelistavad sama profiiliga isikuid.
- Perekondade taasühinemiseks eraldi raha ega tegevusi ette nähtud ei ole.

Kaitse saanute kohanemine ja lõimimine

- Riigikontrolli hinnangul ei ole riigi valmisolek piisav, et tagada rahvusvahelise kaitse saanutele parimal viisil kohanemine ja lõimimine.
- Eesti keele õpe ei ole kohustuslik, kuid see plaanitakse kohustuslikuks teha.
- Isikuid suunatakse kohanemisprogrammi, kuid see pole kohustuslik.
- Kohanemisprogramm kestab 1–4 päeva.
- Lõimimiseks eraldi tegevusi ette nähtud ei ole.

Kaitse saanute kohanemine ja lõimimine (2)

- Riik toetab kaitse saanuid 2 aastat.

Sotsiaalministeerium on seisukohal, et pärast seda nad enam eritählepanu ei vaja.

- Puudub plaan juhuks, kui kaitse saanud ei leia selle aja jooksul tööd, ei kohane ega lõimi, pole keelt selgeks saanud jm. Lisakulud pärast 2 aastat on ebaselged.
- Siseministeeriumi kinnitusel on ümberasustamine ja ümberpaigutamine ühekordne projekt.

Pikaajaline rahvusvahelise kaitse poliitika ja selle elluviimise tegevuskava

- Eestil puudub pikaajaline rahvusvahelise kaitse poliitika, kuid me pole ainukesed.
- Rahvusvahelise kaitse poliitikat on kujundatud *ad hoc* meetodil. Puudub asjakohane plaan olukorraks, kui piirile peaks tulema suur hulk varjupaigataotlejaid.
- Riik ei ole uurinud süstemaatiliselt, mis on saanud kaitse saajatest ja milline on olnud kaitse saajate abivajadus, kes on Eestisse viimase 18 aasta jooksul tulnud.

Peamised soovitused (1)

- Kujundada pikaajaline kaitset vajavaid isikuid puudutav poliitika ja koostada vastavasisuline tegevuskava.
- Kujundada seiskohad Eesti poliitikaks rändeteemalises debatis Euroopa Liidu tasandil, sealhulgas nn Dublini määruse muutmise ja Euroopa Liidu tulevase ühtsema asüülipoliitika asjus.

Peamised soovitused (2)

- Lähtudes auditis tehtud tähelepanekutest, kõrvaldada puudused riigi ja omavalitsuste ettevalmistuses.
- Tagada kaitse saanute vajadustele vastavad lõimimistegevused.
- Koostada kooolitusprogramm kooli- ja lasteaiapedagoogidele kaitse saajate lastega tegelemiseks.

Tänan!

Varjupaigataotluste arv 1997–2015 koos positiivsete otsuste arvuga

